

**Powstawanie zakładów leczniczych w Sudetach Zachodnich / według: dr
Nietnera: Der Stand Tuberkulose-Bekämpfung im Fruhjare 1914, t. II Berlin
1914, str. 5,16,29 i innych źródeł do r. 1920/.**

Rok otwarcia	Miejscowość	Nazwa	Łóżka	Właściciel	Lekarz naczelny
1877	Barcinek	Uzdrowisko balneologiczno-klimatyczne		Merger później Breuhaus	dr Merger dr Breuhaus
1880	Szklarska Poręba Górna	Zakład klimatyczny		rodzina Schultz	dr Schultz
1893	Szklarska Poręba Śr.	Letnie prewentorium /"Lenzheim"/	60 chł. 5-14 lat dz. 5-9 lat	Pastor Lenz	dr Kloidt
1900	Kowary Dolne	Sanatorium "Kowary" /Genesungheim Schmiedeberg/	201 kobiet	Landesversicherungsanstalt Schlesien	dr Sobotta
1902	Kowar "Wysoka Łąka"	Sanatorium "Wysoka Łąka" /Genesngheim "Hohenwiese"/	205 mężczyzn	Landesversicherungsanstalt	dr Hasse
1903	Szklarska Poręba	Sanatorium "Maria" / Genesngheim "Marienhaus"/	45 pań zamożnych	Pastor Lenz	dr Kloidt
1904	Zgorzelec-Ostrzyca	Schronisko dla chorych "Ostrzyca" /Ostritz/		Verein Frauenhilfe	
1904	Szklarska Poręba Dolna	Lecznica dla płucnochorych kolejarzy "Moltkefels" / Heilstatte f. Lungenkraken "Moltkefels"/	100 mężczyzn	Pensionkassa f. Der Arbeiter der Preuss-Hessige Eisenbahnmeien Gemeinschaft	dr Muttray
1904	Kamienna Góra - Czadrów D.	Ludową Lecznica Cesarzowej Augustyny-Wiktorii	185 kobiet	Schles. Prov. Verein z. Bekämpfung d. Tuberkul.	dr Libawski
1914/ 1919	Kowary-Bukowiec	Lecznica "Bukowiec" / Heilst.f. Lk. Buchwald"/	210 M. I K	Landesversicherungsanstalt Schlesien	dr May
1920	Kamienna Góra-Czadrów D.	Lecznica Cesarza Wilhelma / Heilstatte Kaiser Wilhelm/	160 kobiet 30 dzieci	Schles.Prov.Verein z. Bekämpfung d. Tuberk.	